

بررسی میزان دستیابی به اهداف مختلف تعاونی‌های تولید کشاورزی شهرستان گچساران

فاطمه علی‌پناهیان^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد توسعه روستایی، دانشگاه یاسوج
آیت‌اله کرمی^۲ - دانشیار توسعه روستایی، دانشگاه یاسوج

چکیده

بخش تعاون به‌عنوان یکی از ارکان اصلی در نظام اقتصادی ایران مورد توجه برنامه‌ریزان کشور است. از این‌رو، تحقق اهداف اقتصادی و هدایت فعالیت‌ها به سمت بخش تعاون به‌ویژه تعاونی تولید کشاورزی در ایران در شرایطی که افزایش سریع جمعیت، کاهش امنیت غذایی و افزایش ضریب وابستگی را به دنبال دارد، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. پژوهش حاضر نیز، با هدف بررسی میزان دستیابی به اهداف تعاونی‌های تولید کشاورزی شهرستان گچساران انجام شده است. ابزار تحقیق، پرسشنامه‌ای محقق ساخته شامل بخش‌های اهداف اجتماعی- فرهنگی، اهداف اقتصادی، اهداف محیطی (برون سازمانی) و اهداف ساختاری بود. فزون‌بر آن، میزان پایایی مؤلفه‌های پرسشنامه بالای ۰/۷ به دست آمد که حاکی از اعتبار بالای ابزار پژوهش می‌باشد. تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز با نرم‌افزار SPSS انجام شد. جامعه آماری پژوهش حاضر نیز اعضای عادی تعاونی‌های تولید کشاورزی شهرستان گچساران بود که با نمونه‌گیری تصادفی ساده ۹۰ نفر از اعضا به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. یافته‌های پژوهش نشان داد که ۱۵/۶ درصد اعضا میزان دستیابی به اهداف تعاونی را در سطح ضعیف، ۴۱/۱ درصد متوسط، ۲۴/۴ درصد میزان دستیابی به اهداف تعاونی را در سطح خوب و ۱۸/۹ درصد عالی ارزیابی کردند. در پژوهش حاضر سطح متوسط به بالا برای دستیابی به اهداف تعاونی‌ها در نظر گرفته شد. در رتبه‌بندی مؤلفه‌های تأثیرگذار بر دستیابی به اهداف تعاونی، در تعاونی‌های مورد مطالعه اهداف اجتماعی در رتبه اول، اهداف ساختاری در رتبه دوم، اهداف اقتصادی در رتبه سوم و اهداف محیطی در رتبه چهارم قرار گرفت.

واژه‌های کلیدی: تعاونی‌های تولید کشاورزی، اهداف، شهرستان گچساران

Email: fatemehalipanahian @ gmail.com: 09175159590

Assessing the achievement of various goals rate of agricultural production cooperatives in Gachsaran County

Fatemeh alipanahiyan MSc Rural Development, University of Yasouj
Dr. Ayatollah karami Rural Development, University of Yasouj

Abstract

The cooperative sector was considered by the country planners as one of the main pillars of Iran economic system. Therefore, achieving economic goals and directing activities to the cooperative sector, especially the agricultural cooperative in Iran, has a special place in the context of rapid population growth, reduced food security and an increase in the dependency ratio. The present research was conducted with the aim of studying the Assessing the achievement of various goals rate of agricultural production cooperatives in Gachsaran County. The research instrument was a researcher-made questionnaire that included sections of socio-cultural objectives, economic objectives, structural-infrastructure objectives, environmental objectives (Outside the organization), principles of cooperation and the degree of satisfaction of members. In spite of this, the reliability of the questionnaire components was higher than 0.7, which indicates the high reliability of the research instrument. Data analysis was done with SPSS software. The statistical population of this study was ordinary members of agricultural cooperatives in Gachsaran County which 90 members were selected by simple random sampling method. Findings of the research showed that 15.6 percent of the members assessed the Assessing the achievement of the cooperative at a weak level, 41.1 percent at the moderate level, 24.4 the Assessing the achievement percent at a good level and 18.9 percent at the highest level. In the present study, the moderate to high levels were considered the Assessing the achievement cooperatives. to be the activities. The ranking factors affecting the activities of the Assessing the achievement cooperatives, Social goals placed in the first rank, Structural goals placed in second rank, Economic goals ranked third and Environmental goals ranked fourth.

Keywords: agricultural product cooperatives, success rate, Gachsaran County

مقدمه

مهم‌ترین دستاوردهای اقتصادی - اجتماعی انسان‌ها از طریق مشارکت فراهم شده است. از جمله شکل‌های حقوقی مشارکت که در مقایسه با سایر اشکال آن، پافشاری بیشتری بر جنبه‌های انسانی دارد، شکل‌گیری و فعالیت انسان‌ها در قالب سازمان‌های تعاونی است. تعاون به معنای وسیع و عام، همکاری و مشارکت دسته جمعی مردم در حل مشکلات اقتصادی و اجتماعی آنها است. (امینی و همکاران، ۱۳۷۸)

این نظام در اوایل دهه ۱۳۵۰ بعد از اصلاحات ارضی در ایران با هدف افزایش تولید، یکپارچه‌سازی اراضی کشاورزی، انجام خدمات زیربنایی و استفاده بهینه از نهادهای موجود، شکل گرفت (سعدی، ۱۳۸۶). یکی از گونه‌های شرکت‌های تعاونی که نقش مهمی در زندگی مردم، به‌ویژه روستاییان و کشاورزان دارد، شرکت تعاونی تولید روستایی است، که همواره به‌عنوان یکی از راه‌های اساسی برای فایز آمدن بر مشکلات کشاورزی مطرح بوده است (کریمی و همکاران، ۱۳۹۳). این شرکت‌ها یکی از مراحل پیشرفته تعاونی می‌باشد که در توسعه روستایی نقش بسزایی را ایفا می‌کنند. تاکنون دولت برای حمایت از آن‌ها هزینه زیادی کرده است. هدف از شرکت‌های تعاونی تولید یکپارچه کردن قطعات اراضی زارعان عضو تعاونی تولید، فراهم کردن بیشترین استفاده از منابع آب و خاک کشور، ترویج شیوه‌های معیشت و کار، استفاده صحیح از ماشین‌آلات، احیای اراضی بایر، در نهایت افزایش تولید و درآمد کشاورزان و روستاییان می‌باشد (بذرافشان، ۱۳۸۹). تعاونی تولید کشاورزی نوعی نظام بهره‌برداری مبتنی بر تعاون است که در آن بهره‌برداران با کشت یکپارچه و با حفظ مالکیت فردی به تولید و زراعت جمعی می‌پردازند (حسینی و همکاران، ۱۳۹۳). این تعاونی‌ها به‌عنوان یکی از مهم‌ترین منابع تولید محصولات کشاورزی، از متولیان بوجودآوردن امنیت غذایی در کشور به شمار می‌آیند، به‌طوری‌که آمار و اطلاعات موجود در این زمینه نشان می‌دهد که شرکت‌های تعاونی تولید کشاورزی امروزه بیش از ۳۰ درصد تولید محصولات اساسی کشور از جمله گندم، جو، کلزا، چغندر قند، پنبه، ذرت و سیب‌زمینی را تولید می‌نمایند (قدیری مقدم و نعمتی، ۱۳۹۰). توجه به رشد و توسعه شرکت‌های تعاونی به‌منظور دستیابی به اهداف والای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، که در سایه‌ی شناخت مفاهیم موفقیت تعاونی‌ها شکل می‌گیرد، بسیار ضروری است (صفری و همکاران، ۱۳۸۸). تعاون‌های تولید با سهم معادل ۴۷ درصد از کل اعضای تعاونی‌ها نزدیک به ۴۰ درصد از کل اشتغال ایجادشده در بخش تعاونی را به خود اختصاص داده‌اند که این امر بیانگر اهمیت و نقش به‌سزای این تعاونی‌ها در ایجاد اشتغال است (حیدری و همکاران، ۱۳۹۴). در بخش تعاون، مقوله انگیزش و ارضای نیازهای انسان یکی از عوامل سودمند در افزایش عملکرد در محیط کاری، افزایش بهره‌وری و کارایی مراکز و سازمان‌ها می‌باشد. بنابراین انگیزه و ارضای نیازها در رسیدن به اهداف سازمانی به‌عنوان یکی از شاخص‌های اصلی و متغیرهای سودمند در موفقیت سازمان‌ها است. نتایج تحقیقات نشان می‌دهد در بخش تعاون همه مدیران به نحو احسن عمل نمی‌کنند، اعضا از نقش و جایگاه خود آگاهی لازم را ندارند، قیمت تمام شده محصولات تعاونی بالاتر از بخش خصوصی است، کارکنان فاقد مهارت‌های لازم برای بهره‌مندی از روش‌های نوین تولید می‌باشند، تعاونی‌ها در فروش محصولات تولیدی با مشکلات فراوانی مواجه هستند. این‌ها واقعیت‌هایی هستند که آمار تعاونی‌های راکد و غیرفعال گویای آن است (ثمری و رسول‌زاده، ۱۳۸۷: ۳۴). براساس افق چشم‌انداز توسعه ۱۴۰۴ باید ایران در جایگاه نخست علمی - اقتصادی و فناوری در میان کشورهای منطقه قرار گیرد. از آنجا که تعاونی‌ها از الگوی موفق اقتصادی - اجتماعی مطرح در جهان به حساب می‌آیند که توانایی قرار گرفتن در خدمت توسعه پایدار روستایی و برقراری عدالت را دارند و با اندیشه بر این نکته که دستیابی به این هدف تنها با تلاش انسان‌ها و ارتقای سرمایه انسانی و اجتماعی امکان‌پذیر است زمینه ارتقای سرمایه‌های انسانی و اجتماعی در تعاونی‌های تولید است (کرمی و آگهی، ۱۳۸۹). فریک در پژوهش بسترهای اقتصادی کسب و کار تعاونی در کشاورزی اسلوانیایی بیان کرد که کشاورزان تحت شرایط خاصی به سازمان دهی و استفاده از تعاونی برای اهداف عملی می‌پردازند. نظریه‌های اقتصادی، تشکیل تعاونی را توجیه نمی‌کند مگر این‌که منافع کشاورزان و کاربرانی که از تعاونی‌ها استفاده می‌کنند واقعی باشند باید با استفاده از تعاونی سودی به آن‌ها برسد (Frick, 2012). هم‌چنین رودریگز در مطالعات تجربی خود در اسپانیا، به این نتیجه رسید آموزش و پرورش موجب تغییرات مثبت در ساختار سازمانی شده و بیان می‌کند که افرادی که آموزش تخصصی کمتری دارند مانع پیشرفت فعالیت‌های تعاونی هستند (Rodriguez, 2003). گچساران یکی از شهرستان‌های جنوبی ایران در جنوب غربی استان کهگیلویه

و بویراحمد است که در چند سال اخیر سهمی از تعاونی‌های کشور را به خود اختصاص داده تاکنون میزان دستیابی به اهداف این تعاونی‌ها بررسی نشده است. هدف اصلی بررسی میزان دستیابی به اهداف مختلف تعاونی‌های تولید کشاورزی این شهرستان است. با توجه به نتایج پژوهش‌های انجام شده توسط پژوهشگران متغیرهایی افزایش سطح آگاهی فنی و تخصصی، افزایش دسترسی به نهاده‌ها، تسهیل ارتباط روستاییان با مراکز دولتی، بازاریابی محصولات کشاورزی، حمایت مالی دولت، پایین بودن مدت زمان دریافت وام، پایین بودن نرخ سود تسهیلات، ارتباط عاطفی و درونی اعضا، بازاریابی مناسب، تجهیزات و امکانات پیشرفته، جوانی اعضای تعاونی و غیره مهم‌ترین متغیرهایی اصلی اهداف تعاونی‌ها هستند. و بر اساس مرور پیشینه تحقیق، چارچوب مفهومی زیر برای تحقیق حاضر ارائه شد.

شکل ۱. چارچوب مفهومی پژوهش

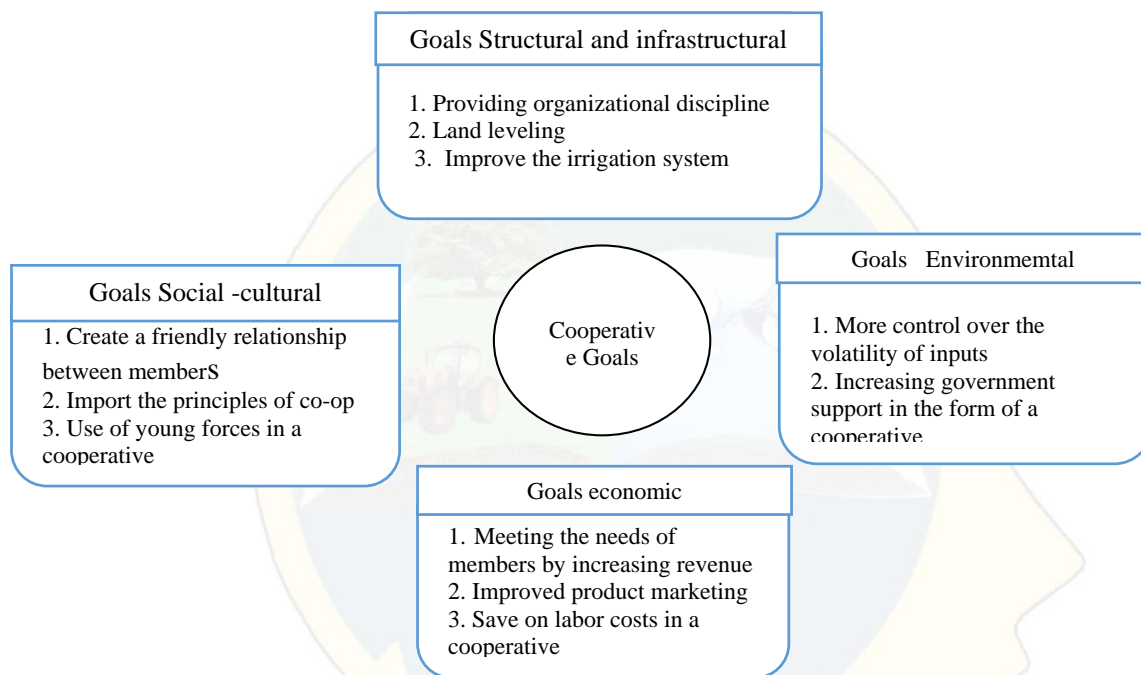

Figure 1. Conceptual framework of research

روش‌شناسی تحقیق: تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی و از لحاظ میزان و درجه کنترل متغیرها میدانی و لحاظ ماهیت نیز از نوع توصیفی-تحلیلی می‌باشد. روش جمع‌آوری اطلاعات در این تحقیق پیمایش می‌باشد و ابزار جمع-آوری اطلاعات پرسش‌نامه است. برای تعیین پایایی پرسش‌نامه از ضریب آلفای کرونباخ و نرم‌افزار SPSS استفاده کرده است. که آلفای کرونباخ اهداف اجتماعی ۰/۹۲، اهداف اقتصادی ۰/۸۴، اهداف محیطی ۰/۹۰ و اهداف ساختاری- زیرساختی ۰/۹۲ بود محدوده مکانی در این پژوهش شهرستان گچساران است. مساحت این شهرستان ۶۸۳/۴ کیلومتر مربع است. جامعه‌ی آماری شامل تعاونی‌های تولید این شهرستان است. جهت گردآوری داده‌ها و اطلاعات، پرسش‌نامه‌ای براساس اهداف و کارکردهای مندرج در اساس‌نامه‌ی تعاونی‌های تولید کشاورزی تهیه شد. برای بررسی میزان دستیابی به اهداف تعاونی‌ها، کارکردهای اجتماعی و فرهنگی با (۱۴ گویه)، کارکردهای اقتصادی با (۱۳ گویه)، کارکردهای ساختاری- زیرساختی با (۱۹ گویه) و کارکردهای محیطی (برون سازمانی) با (۱۰ گویه) به صورت طیف لیکرت پنج قسمتی (۱= خیلی کم، ۲= کم، ۳= متوسط، ۴= زیاد و ۵= خیلی زیاد) داده شد برای تعیین روایی پرسش‌نامه، چند نسخه از آن در اختیار استادان توسعه روستایی دانشگاه یاسوج قرار گرفت و اصلاحات لازم برحسب پیشنهاد‌های آن‌ها صورت گرفت در این تحقیق برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم‌افزار (spss) استفاده شد. برای دستیابی به اطلاعات از آمار توصیفی (فراوانی، درصد، بیشینه، کمینه، میانگین، انحراف معیار و ضریب تغییرات) استفاده شد.

یافته ها

یافته‌ها نشان داد میانگین سن پاسخگویان حدود ۵۳ سال با انحراف معیار ۱۳ سال است که اکثریت آن‌ها (۲۲/۲۲ درصد) در گروه سنی ۶۰ سال قرار دارند و کوچک‌ترین آن‌ها ۲۲ سال و بزرگ‌ترین آن‌ها ۸۵ سال داشت. تقریباً ۴/۴ درصد پاسخگویان زنان (۴ نفر) و ۹۵/۶ درصد آن‌ها را مردان (۸۶ نفر) تشکیل می‌دهند. بررسی سطح تحصیلات پاسخگویان نشان داد که ۲۱ نفر از آنان (۲۳/۳ درصد) بدون تحصیلات هستند و ۳۶ نفر از آنان (۳۹/۹ درصد) دارای تحصیلات زیر دیپلم هستند در حالی که سطوح تحصیلی دیپلم ۱۷ نفر (۱۸/۹ درصد) و کاردانی ۳ (۳/۳ درصد) و دانشجوی ۱ نفر (۱/۱) و ۱۰ نفر کارشناسی (۱۱/۱) و ۲ نفر کارشناسی ارشد (۲/۲ درصد) در رتبه‌های بعدی هستند میانگین سابقه عضویت پاسخگویان ۱۶/۵۵ سال بیشترین ۲۵ و کمترین ۱ سال با انحراف معیار ۵/۳۴ سال است که اکثریت آن‌ها ۳۷ (۴۱/۱۱ درصد) در گروه بیشتر از ۲۰ سال قرار دارند. و ۱۰ نفر (۱۱/۱) مجرد و ۸۰ نفر (۸۸/۹) متأهل بودند و ۷ نفر (۷/۸) در شهر و ۸۳ نفر (۹۲/۲) در روستا سکونت داشتند. سابقه فعالیت در شغل کشاورزی بیشترین ۶۰ سال و کمترین ۱ سال با میانگین ۲۶ سال بود. سابقه فعالیت در تعاونی به‌عنوان کارمند بیشترین ۲۵ سال و کمترین صفر با میانگین ۱/۵ سال بود. تعداد افراد تحت سرپرستی بیشترین ۱۲ نفر و کمترین ۱ نفر با میانگین ۴/۸ بود زمین تحت مالکیت بیشترین ۲۷ هکتار و کمترین ۱ هکتار و میانگین ۶/۸ بود تعداد قطعات زمین تحت مالکیت بیشترین ۶ قطعه و کمترین ۱ قطعه و میانگین ۱/۸ قطعه بود. شرکت در دوره‌های آموزشی ۶۵ نفر (۷۲/۲) بودند که در دوره‌های آموزشی که توسط شرکت تعاونی برگزار می‌شد شرکت کردند و ۲۵ نفر (۲۷/۸) شرکت نکردند. هدف عضویت اعضا در تعاونی ۲۶ نفر (۲۸/۹) برای تهیه کالاهای یارانه‌ای و ۲۰ نفر (۲۲/۲) فروش محصولات کشاورزی به شرکت و ۳۲ نفر (۳۵/۶) علاقه به تعاون و کارگروهی ۱۱ نفر (۱۲/۲) برای دریافت وام و ۱ نفر (۱/۱) عضویت اجباری برای دریافت امتیازهای مربوطه بود. بازارهای فروش ۵۸ نفر (۶۴/۴) شهرهای اطراف، ۸ نفر (۸/۹) در روستا، ۱۶ نفر (۱۷/۸) در شهرهای دیگر استان، ۷ نفر (۷/۸) در استان‌های دیگر و ۱ نفر (۱/۱) محصولات خود را صادر می‌کرد طریق فروش ۳۴ نفر (۳۷/۸) از طریق واسطه، ۲۳ نفر (۲۵/۶) عرضه مستقیم به مصرف‌کننده، ۲۸ نفر (۳۱/۱) از طریق تعاونی و ۵ نفر (۵/۶) به این پرسش جواب ندادند.

جدول ۱. اهداف اجتماعی تعاونی‌های تولید کشاورزی شهرستان گچساران

Social clauses	Average	Standard deviation	Variance	Coefficient of variation	Rating
1. Attention to member training to increase farmer's technical awareness	2.13	1.15	1.33	0.53	9
2. Cooperative attention to training members for the training of cooperative principles	2.23	1.23	1.52	0.55	11
3. Cooperative effort to motivate and innovate production in the members	2.32	1.20	1.44	0.51	7
4. Creating a friendly relationship between members	2.90	1.25	1.56	0.43	2
5. Attention to cooperative principles	2.67	1.15	1.34	0.43	3
6. Use of young forces in a cooperative	2.54	1.27	1.61	0.49	6
7. More contact with the promoter after membership in the cooperative	2.31	1.21	1.47	0.52	8
8. Reducing the spirit of individualism and increasing cooperation among cooperative members	2.34	1.13	1.29	0.48	5
9. Members' compliance with cooperative principles	2.66	1.24	1.54	0.46	4
10. Holding meetings of the General Assembly on a regular basis	2.38	1.29	1.66	0.56	13
11. increase awareness level	2.34	1.19	1.41	0.41	1
12. Holding training classes	2.39	1.34	1.80	0.56	12
13. Participation of members in cooperative decision-making	2.15	1.26	1.59	0.58	14
14. Provide visits to successful and successful team members	2.13	1.16	1.35	0.54	10

Table 1. Social goals of agricultural production cooperatives in Gachsaran city

طبق جدول ۱ در رتبه‌بندی میزان دستیابی به اهداف تعاونی‌های تولید کشاورزی در عوامل اجتماعی ۱۴ گویه در قالب طیف لیکرت مطرح شد. (۱) توجه تعاونی به آموزش اعضا برای افزایش سطح آگاهی‌های فنی کشاورزان ۲. توجه تعاونی به آموزش اعضا برای آموزش اصول تعاونی ۳. تلاش تعاونی برای ایجاد انگیزه و خلاقیت و نوآوری تولید در اعضا ۴. ایجاد ارتباط دوستانه بین اعضا ۵. اهمیت دادن به اصول تعاونی ۶. استفاده از نیروی جوان در تعاونی ۷. تماس بیشتر با مروج بعد از عضویت در تعاونی ۸. کاهش روحیه فردگرایی و افزایش همکاری بین اعضای تعاونی ۹. پایبندی اعضا به اصول تعاونی ۱۰. برگزاری جلسات مجمع عمومی به‌طور مرتب ۱۱ افزایش سطح آگاهی ۱۲. برگزاری کلاس‌های آموزشی ۱۳. مشارکت دادن اعضا در تصمیم‌گیری امور تعاونی ۱۴. فراهم کردن امکان بازدید از تعاونی‌های نمونه و موفق برای اعضا) گویه‌ی افزایش سطح آگاهی از لحاظ ضریب تغییرات با ضریب تغییرات ۰/۴۱ در رتبه اول و مشارکت دادن اعضا در تصمیم‌گیری امور تعاونی با ضریب تغییرات ۰/۵۸ در رتبه آخر است.

جدول ۲. اهداف اقتصادی تعاونی‌های تولید کشاورزی شهرستان گچساران

Economic clauses	Average	Standard deviation	Variance	Coefficient of variation	Rating
1. Meeting the needs of members by increasing revenue	2.06	1.13	1.29	0.55	7
2 Ability to repay co-financing	1.95	1.12	1.25	0.57	11
3 Supply of agricultural equipment through a cooperative	1.88	1.11	1.24	0.59	12
4 Meet the needs of consumers and align with market tastes	1.97	1.20	1.46	0.61	13
5 Improved product marketing	1.85	1.03	1.06	0.55	8
6 Increase in capital after membership in the cooperative	1.85	1.05	1.11	0.56	9
7 More access to agricultural machinery	1.60	0.91	0.83	0.56	10
8 Increase performance per unit area than before membership	2	1.03	1.07	0.51	3
9 Saving on labor costs in a cooperative	2.13	1.14	1.30	0.53	4
10 Increased willingness to buy stocks and invest more	2.22	1.22	1.49	0.54	6
11 Preparation and distribution of optimized seeded seeds	3.26	1.27	1.63	0.41	1
12 Preparation and distribution of fertilizer and chemical pesticides	3.10	1.32	1.75	0.42	2
13 Preparation and distribution of optimal gasoline and diesel fuel	1.81	0.98	0.97	0.54	5

Table 2. Economic goals of agricultural production cooperatives in Gachsaran city

طبق جدول ۲ در رتبه‌بندی میزان دستیابی به اهداف تعاونی‌های تولید کشاورزی در اهداف اقتصادی ۱۳ گویه در قالب طیف لیکرت مطرح شد. (۱) بوجود آوردن نیازهای اعضا با افزایش درآمد ۲. توانایی در باز پرداخت اعتبارات تعاونی ۳. تأمین تجهیزات و امکانات مورد نیاز کشاورزی از طریق تعاونی ۴. آشنایی بیشتر با نیاز مصرف‌کنندگان و هماهنگی با سلاقی بازار ۵. بهبود بازاریابی محصولات ۶. افزایش سرمایه بعد از عضویت در تعاونی و تقویت بنیه مالی ۷. دسترسی بیشتر به ماشین‌آلات مورد نیاز کشاورزی ۸. افزایش عملکرد در واحد سطح نسبت به قبل از عضویت در تعاونی ۹. صرفه‌جویی در هزینه کارگری در تعاونی ۱۰. افزایش تمایل به خرید سهام و سرمایه‌گذاری بیشتر ۱۱. تهیه و توزیع بھینه بذرهای اصلاح‌شده ۱۲. تهیه و توزیع بھینه کود و سموم شیمیایی ۱۳. تهیه و توزیع بھینه انرژی بنزین و گازوییل) از لحاظ میانگین، انحراف معیار و ضریب تغییرات، تهیه و توزیع بھینه بذرهای اصلاح‌شده با ضریب تغییرات ۰/۴۱ در رتبه اول و آشنایی با نیاز مصرف‌کنندگان با ضریب تغییرات ۰/۶۱ در رتبه آخر قرار داشت.

جدول ۳. اهداف محیطی تعاونی‌های تولید کشاورزی شهرستان گچساران

Environmental clauses	Average	Standard deviation	Variance	Coefficient of variation	Rating
1. Increased government support in the form of a cooperative	1.88	1.18	1.40	0.62	10
2. Increased access to low-rate facilities after membership	1.71	1.07	1.15	0.62	9
3. Receiving a loan in a shorter time period without a partnership in a cooperative	1.62	0.99	0.99	0.61	8
4. Solve agricultural insurance problems by cooperative membership	2.30	1.24	1.56	0.54	2
5. More control over the price fluctuations of inputs	2.19	1.28	1.65	0.58	6
6. Improve the infrastructure required (water and water) by the government after the formation of the cooperative	2.22	1.32	1.74	0.59	6
7. Fixing the collateral problem in the departments to receive credits after the formation of a cooperative	1.93	1.11	1.25	0.57	3
8. Reducing disagreement with government institutions after the formation of a cooperative	2.20	1.15	1.32	0.52	1
9. More financial support in the cooperative	2.05	1.17	1.37	0.57	4
10. Further access to tax exemptions by forming a cooperative	1.89	1.16	1.34	0.61	7

Table 3. Structural goals of agricultural production cooperatives in Gachsaran city

طبق جدول ۳ در رتبه‌بندی میزان دستیابی تعاونی‌های به اهداف تولید کشاورزی در اهداف محیطی ۱۰ گویه در قالب طیف لیکرت مطرح شد. ۱. افزایش حمایت دولت در قالب شکل تعاونی ۲. افزایش میزان دسترسی به تسهیلات با نرخ پایین از عضویت در تعاونی ۳. دریافت وام در مدت زمان کوتاه‌تر بعد از عضویت در تعاونی ۴. حل مشکلات بیمه‌ی کشاورزی با عضویت در تعاونی ۵. کنترل بیشتر بر نوسان قیمت نهاده‌ها ۶. بهبود زیر ساخت‌های مورد نیاز از قبیل آب، برق و گاز و جاده توسط دولت بعد از تشکیل تعاونی ۷. رفع مشکل آرایه‌ی وثیقه در ادارات برای دریافت اعتبارات بعد از تشکیل تعاونی ۸. کاهش اختلاف با مؤسسات دولتی بعد از تشکیل تعاونی ۹. دسترسی بیشتر به پشتیبانی مالی در تعاونی ۱۰. دسترسی بیشتر به معافیت‌های مالیاتی با تشکیل تعاونی (از لحاظ میانگین، انحراف معیار و ضریب تغییرات، کاهش اختلاف با مؤسسات دولتی بعد از تشکیل تعاونی با ضریب تغییرات ۰/۵۲ در رتبه اول و افزایش حمایت دولت در قالب تعاونی با ضریب تغییرات ۰/۶۲ در رتبه آخر است.

جدول ۴. اهداف ساختاری تعاونی‌های تولید کشاورزی شهرستان گچساران

Structural clauses	Average	Standard deviation	Variance	Coefficient of variation	Rating
1. Organizational Ordering	2.36	1.23	1.51	0.52	11
2. Trusting the members to the CEO and board members	2.71	1.33	1.77	0.48	3
3. Transparency of the duties of individuals in co-operation and transparency of laws	2.65	1.29	1.68	0.48	2
4. Respect for justice and co-operation and equal attention to large and small farmers	2.60	1.32	1.74	0.50	9
5. Compilation of a comprehensive and long-term plan	2.27	1.13	1.29	0.50	7
6. High-level collaborative managers research	2.26	1.16	1.35	0.51	10
7. A strong friendship between managers and other members	2.55	1.22	1.49	0.47	1
8. Strong and competent management in the cooperative	2.46	1.22	1.49	0.49	4
9. Reducing co-operative dependency on government	2.26	1.23	1.51	0.54	12
10. Sufficient expertise in the cooperative	2.27	1.13	1.29	0.50	6
11. Health and safety at work	2.52	1.26	1.58	0.49	5
12. Board Responsibility for Cooperative Problems	2.52	1.27	1.61	0.50	8
13. Local construction for the maintenance of agricultural equipment and machinery	2.12	1.23	1.52	0.58	15
14. Creating rural sub roads	1.83	1.15	1.33	0.62	18
15. Creating sub-roads between fields	1.75	1.11	1.24	0.63	19
16. Making streams cover	2	1.22	1.50	0.61	17
17. Improvement of irrigation system	2.15	1.26	1.59	0.58	16
18. Performing soil studies	2.14	1.18	1.40	0.55	13
19. Levels of land	2.11	1.18	1.40	0.56	14

Table 4. Structural goals of agricultural production cooperatives in Gachsaran city

طبق جدول ۴ در رتبه‌بندی میزان دستیابی به اهداف تعاونی‌های تولید کشاورزی در اهداف ساختاری ۱۹ گویه در قالب طیف لیکرت مطرح شد. ۱. تأمین نظم سازمانی ۲. تأمین اعتماد اعضا به مدیر عامل و اعضای هیئت مدیره‌ی تعاونی ۳. شفاف بودن وظایف افراد در تعاونی و شفاف بودن قوانین و مقررات تعاونی ۴. رعایت عدالت و تعاونی و توجه یکسان به زارعین بزرگ و کوچک ۵. تدوین برنامه‌ی جامع و بلندمدت ۶. بالا بودن تحقیقات مدیران تعاون ۷. روابط دوستانه‌ی قوی بین مدیران و سایر اعضا ۸. مدیریت قوی و شایسته در تعاونی ۹. کاهش وابستگی تعاونی به دولت ۱۰. کافی بودن نیروی متخصص در تعاونی ۱۱. تأمین سالم و بهداشتی در محیط کار ۱۲. پاسخگویی هیئت مدیره در مورد مشکلات تعاونی ۱۳. احداث محلی برای نگهداری تجهیزات و ماشین‌آلات کشاورزی ۱۴. ایجاد جاده‌های فرعی روستایی ۱۵. ایجاد جاده‌های فرعی بین مزارع ۱۶. ساخت پوشش نرها ۱۷. بهبود سیستم آبیاری ۱۸. انجام مطالعات خاک‌شناسی ۱۹. تسطیح اراضی (از لحاظ میانگین، انحراف معیار و ضریب تغییرات، روابط دوستانه‌ی قوی بین مدیران و سایر اعضا با ضریب تغییرات ۰/۴۷ در رتبه اول و ایجاد جاده‌های فرعی بین مزارع ۰/۶۳ در رتبه آخر است.

جدول ۵. وضعیت اهداف اجتماعی، اقتصادی و محیطی تعاونی‌های تولید کشاورزی شهرستان گچساران

Dimensions Level Achieve Cooperative Goals	Structural goals		Environmental goals		Economic goals		Social goals	
	percent frequency	frequency	percent frequency	frequency	percent frequency	frequency	percent frequency	frequency
very Low	38.70	35	50	45	44	40	33	30
Low	15.70	14	15	13	16.50	15	18.58	17
medium	23.50	21	20	18	21.20	19	23.40	20
Much	15.60	14	9.40	9	12	11	18.54	17
too much	4.20	4	3.30	3	4	3	4.18	4
No response	3.20	2	2.30	2	2.30	2	2.30	2
Total	100	90	100	90	100	90	100	90

Table 5. Status of Social, Economic, and Environmental Objectives of Agricultural Cooperatives in Gachsaran County

جدول ۵- وضعیت اهداف اجتماعی، اقتصادی، ساختاری و محیطی تعاونی‌های تولید کشاورزی شهرستان گچساران را نشان می‌دهد کمترین جواب خیلی کم در اهداف اجتماعی با فراوانی ۳۰ با درصد فراوانی ۳۳ و بیشترین جواب خیلی کم در اهداف محیطی با فراوانی ۴۵ با درصد فراوانی ۵۰ می‌باشد.

الف- میزان دستیابی به اهداف تعاونی در حد کم برآورد شده، اگر

$$A = \text{ضعیف} : \text{Min} \leq A < \text{Mean} - \text{SD}$$

ب- میزان دستیابی به اهداف تعاونی در حد متوسط برآورد شده، اگر

$$B = \text{متوسط} : \text{Mean} - \text{SD} \leq B < \text{Mean}$$

ج- میزان دستیابی به اهداف تعاونی در حد زیاد برآورد شده، اگر:

$$C = \text{زیاد} : \text{Mean} \leq C < \text{Mean} + \text{SD}$$

د- میزان دستیابی به اهداف تعاونی در حد بسیار زیاد برآورد شده، اگر:

$$D = \text{عالی} : \text{Mean} + \text{SD} \leq \text{Max}$$

جدول ۶. سنجش میزان دستیابی به اهداف تعاونی‌های تولید کشاورزی گچساران

Achievement levels	percent frequency	frequency
Weak	15.6	14
medium	41.1	37
Good	24.4	22
Excellent	18.9	17
Total	100	90

Table 6. Measuring the Achievement Goals of Gachsaran Agricultural Cooperatives

همان‌طور که نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل آماری جدول بالانشان می‌دهد می‌توان نتیجه گرفت که ۱۵/۶ درصد اعضا میزان دستیابی به اهداف تعاونی را سطح ضعیف، ۴۱/۱ درصد در سطح متوسط، ۲۴/۴ درصد را در سطح خوب و ۱۸/۹ درصد در سطح عالی ارزیابی کردند. بحث و نتیجه‌گیری: یافته‌ها سنجش میزان دستیابی به اهداف تعاونی نشان داد ۱۵/۶ درصد اعضا میزان دستیابی به اهداف تعاونی را سطح ضعیف، ۴۱/۱ درصد در سطح متوسط، ۲۴/۴ درصد میزان دستیابی به اهداف تعاونی را در سطح خوب و ۱۸/۹ درصد در سطح عالی ارزیابی کردند که اگر متوسط به بالا در نظر بگیریم تعاونی‌ها در دستیابی به اهداف تعاونی موفق بودند و اگر در سطح خوب و سطح عالی ارزیابی کنیم ناموفق بودند در این تحقیق، میزان دستیابی به اهداف تعاونی‌های تولید کشاورزی گچساران در سطح متوسط به بالا در نظر می‌گیریم

و خوب ارزیابی می‌کنیم صدیقی و درویش‌نیا (۱۳۸۱)، قدیری و امینی (۱۳۹۰) و احمدی‌پور (۱۳۹۲) در تحقیقات خود نشان دادند موفقیت در سطح متوسط به بالا رضایت‌بخش است. یافته‌ها نشان داد که در رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر میزان دستیابی به اهداف تعاونی‌های تولید کشاورزی در رابطه با اهداف اجتماعی مؤلفه افزایش سطح آگاهی‌های فنی مورد نیاز برای تولید و فروش محصول با ضریب تغییرات ۰/۴۱ در رتبه اول و مؤلفه مشارکت دادن اعضا در تصمیم‌گیری امور تعاونی با ضریب تغییرات ۰/۵۸ در رتبه آخر است. که با نتایج تحقیق فیروزجایی، صدیقی و محمدی (۱۳۸۵) و شاه‌آبادی (۱۳۹۱) هم‌خوانی داشت. یافته‌ها پژوهش نشان داد که در رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر میزان دستیابی به اهداف تعاونی‌های تولید کشاورزی در رابطه با اهداف اقتصادی گویه تهیه و توزیع بهینه بذرها اصلاح‌شده با ضریب تغییرات ۰/۴۱ در رتبه اول و گویه آشنایی با نیاز مصرف‌کنندگان با ضریب تغییرات ۰/۶۱ در رتبه آخر قرار داشت که با نتایج تحقیق باصری و همکاران (۱۳۸۹)، سعدی (۱۳۸۶)، صدیقی و درویش‌نیا (۱۳۸۱) و احمدی‌پور (۱۳۹۲) هم‌خوانی داشت. یافته‌ها نشان داد که در رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر میزان دستیابی به اهداف تعاونی‌های تولید کشاورزی در رابطه با اهداف محیطی مؤلفه کاهش اختلاف با مؤسسات دولتی بعد از تشکیل تعاونی با ضریب تغییرات ۰/۵۲ در رتبه اول و مؤلفه افزایش حمایت دولت در قالب تعاونی با ضریب تغییرات ۰/۶۲ در رتبه آخر است. که با نتایج تحقیق حیدری و همکاران (۱۳۹۴) هم‌خوانی داشت. با توجه به یافته‌های پژوهش ضروری به نظر می‌رسد که تعاونی به آموزش اعضای خود برای افزایش سطح آگاهی‌های فنی توجه بیشتری نماید. فزون بر آن، پیشنهاد می‌شود که افزایش میزان دستیابی به اهداف تعاونی اعضا در تصمیم‌گیری امور تعاونی مشارکت بیشتری داشته باشند. لازم است تعاونی با ایجاد جاده‌های فرعی روستایی و ایجاد جاده‌های فرعی بین مزارع باعث تسهیل رفت‌وآمد و کاهش هزینه حمل‌ونقل شود. لازم است تعاونی ماشین‌آلات مورد نیاز کشاورزان را خریداری نماید تا هزینه کشاورزان کمتر شود همچنین با احداث محلی برای نگهداری تجهیزات و ماشین‌آلات کشاورزی از فرسوده‌شدن ماشین‌آلات کشاورزی جلوگیری کند. همچنین پیشنهاد می‌شود که مدیران تعاونی با همکاری سازمان تعاون روستایی استان و بانک کشاورزی، تسهیلات خرید تجهیزات و ماشین‌آلات کشاورزی را برای کشاورزان عضو تعاونی فراهم آورند. با توجه به یافته‌های پژوهش ضروری به نظر می‌رسد که سازمان تعاون روستایی استان با همکاری سازمان جهاد کشاورزی کلاس‌های آموزشی - ترویجی را قبل از شروع فصل زراعی برای کشاورزان برگزار نمایند.

منابع

- ۱- امینی، ا. زینل همدانی، ع. و رمضانی، م. (۱۳۷۸)، ارزیابی مهم‌ترین مؤلفه‌های درون سازمانی در موفقیت شرکت‌های تعاونی مرغداری تهران. علوم و فنون کشاورزی و منابع طبیعی. جلد ۱۲ شماره ۴۳. صص ۲۹۵-۲۸۵.
- ۲- بذرافشان، ج. و شاهین، ح. (۱۳۸۹)، آسیب شناسی تعاونی‌های تولید روستایی در ایران مجموعه مقالات چهارمین کنگره بین‌المللی جغرافی دانان جهان اسلام: (ICIWG 2010).
- ۳- ثمری، ع. و رسول زاده، ب. (۱۳۸۷)، بررسی متغیرهای تاثیرگذار بر افزایش انگیزه پیشرفت و کسب موفقیت در مدیران تعاونی‌ها. نشریه مدیریت دولتی. جلد ۱ شماره ۱. صص ۵۰-۳۳.
- ۴- حیدری، ف.، نادری مهدی، ک.، یعقوبی فرانی، ا.، و حیدری، ع. (۱۳۹۴)، تحلیل شاخصهای شناسایی تعاونی‌های موفق کشاورزی. تعاون و کشاورزی. سال ۴، شماره ۱۴. صص ۶۰-۳۹.
- ۵- دانشور کاخکی، م.، عاقل، ح.، هاتف، ح.، و سرور، ع. (۱۳۸۸)، نقش مدیریت در عملکرد شرکت‌های تعاونی تولید روستایی استان خراسان رضوی. روستا و توسعه. سال ۱۲، شماره ۴. صص ۳۷-۲۳.
- ۶- سعدی، ح. (۱۳۸۶)، ارزیابی تعاونی تولید کشاورزی در شهرستان کبودرآهنگ استان همدان. فصلنامه روستا و توسعه. سال ۱۰، شماره ۲. صص ۱۶۷-۱۴۰.
- ۷- صدیقی، ح. و درویشی‌نیا، ا. (۱۳۸۱)، بررسی میزان موفقیت شرکت‌های تولید روستایی استان مازندران. مجله علوم کشاورزی ایران. جلد ۳۳، شماره ۲. صص ۳۲۳-۳۱۳.
- ۸- صفری، ح.، آریان‌فرو، خ.، و ابراهیمی، ع. (۱۳۸۸)، عوامل مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی مصرف برتر. نشریه اقتصادی. اجتماعی و فرهنگی تعاون. سال ۲۰، شماره ۲۱۲. صص ۵۱-۳۳.
- ۹- قدیری مقدم، ا. و نعمتی، ا. (۱۳۹۰)، اولویت‌بندی تنگناهای پیش روی تعاونی‌های تولید کشاورزی شهرستان مشهد با تأکید بر نظام بازاریابی کاربرد معیار آنتروپی اقتصاد و توسعه کشاورزی. علوم و صنایع کشاورزی. جلد ۲۵، شماره ۱. صص ۸۴-۷۶.
- ۱۰- کریمی، ف. نوری‌پور، م. هدایت‌نیا، س. (۱۳۹۳)، واکاوی سازه‌های اجتماعی مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی مطالعه موردی: شهرستان بویراحمد پژوهش‌های روستایی. دوره ۵، شماره ۲. صص ۳۵۴-۳۳۳.
- ۱۱- نکویی‌نائینی، ع.، علی‌بیگی، ا.، زرافشانی، ک. (۱۳۸۸) واکاوی عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی روستایی شهرستان کرمانشاه. روستا و توسعه. سال ۱۲، شماره ۴. صص ۲۲-۱.

12-cooperatives in the knowledge based society: an empirical study. J. Agric. Cooper. 31(2):

145-156

13- Martin J . Frick. (2012), Economic bases for a cooperative business in Slovenian agriculture: : Agriculture 1(2): 1-5